

**Lányi Kamilla
(1929–2006)**

Elment körünkől az egyik legeredetibb magyar közgazdász. Elment körünkől egy igazi iskolateremtő tudós, aki fiatal kora óta, a történelem számos fordulata közepette és legtöbb kortársától eltérően mindig azonos volt önmagával, és sosem hasonult környezetéhez. Akit valódi kíváncsiság hajtott az általa igazságannak és sok tekintetben abszurdnak tekintett társadalom és gazdaság megismeréséhez. Aki nem sokra tartotta a címeket és a rangokat, de annál többre becsülte az eredetiséget, az új gondolatot. Akkor is, ha kevéssé ismert szerzőtől, rendszerint (akkor még) kezdő kutatótól származott, meg akkor is, ha nem volt (még) pontosan megfogalmazva, vagy ha nem volt kellő irodalmi alapozása.

Lányi Kamilla az 1945-ben lehetőséget és küldetést látó értelmiség egyik jellegzetes képviselője volt, aki haláláig nem békélt meg a pénz és a hierarchia uralmával, aki szenvedélyesen hitt az igazságosabb és humánusabb társadalom megteremthetőségében. Csalódásai szinte szükségképpen vitték a Petőfi Körbe, 1956-os szerepvállalása pedig jó két évtizedre a csak szőrmentén megjelenethető szerzők közé sorolta. E helyzetben a valóságos piac és a valóságos emberek iránti érdeklődése lendítette át a nehézségeken. Az agrárgazdaság korabeli, önigazoló és ideologikus irányzataival szemben a kritikai elemzés hagyományait teremtette újra. Tárgyszerűséggel váltotta fel a tabuk és előítéletek rabságában vergődő elemzéseket a külkereskedelemről, mindig más eredményre jutva, mint a többség, amit például a Veszélyes-e dollárban kereskedni a Szovjetunióval? című írása szemléltet.

A rendszerváltozás után – és nem utolsósorban hivatali kötöttségeitől megszabadulva – a nyugalom évei helyett a szellemi kivirágzás évei jöttek. Szennvedélyesen érdekelte a régi-új piacgazdaság mibenléte, az az ellentmondás, ami az ideologikus elfogultságok, a tankönyvíví tételék és a kizárólagosan aprólékos munkával föltárható empirikus elemzésekből kirajzolódó mozaikkép közt feszült. A rendszerváltozás nemzetközi tapasztalatairól és elméleti általánosításairól szóltak az elmúlt évtized legjelentősebb írásai, amelyek a Külgazdaság, az 1998-ban büntetésből fölszámolt Társadalmi Szemle, a Valóság és természetesen gyakran a Közgazdasági Szemle hasábjain jelentek meg. De volt energiája a szellemtörténeti vizsgálódásokra is, Bibórol szóló tanulmányait a Világosság és a BUKSZ is közölte.

Kamilla, mint a felsorolás is mutatja, reneszánsz egyéniség volt. Szerette a színházat, a kortárs komolyzenét. Szennvedélyesen olvasott, sok szépirodalmat és nem kurrens, de fontos klasszikus írásokat, a társadalomtudományok teljes köréből, és ezt várta tanítványaitól is. Mi, akik elbírtuk, sőt élveztük kaktuszszerű stílusát, rengeteget tanultunk vesébe látó kritikáiból. A befutott emberrel is kendőzetlenül éreztette, ha gondolatmenetét felületesen tartotta. Eközben – sőt, szó szerint ezzel egy időben – a kezdő kutató első zsenégjét is épp ugyanolyan figyelemmel böngészte végig, mint a Nobel-díjasok legújabb írását.

Sosem taníthatott az egyetemen, mégis iskolát teremtett. Mancur Olson: Nemzetek felemelkedése és hanyatlása című könyvéről szervezett szemináriumsorozata, a Konjunktúra- és Piackutató Intézet empirikus kutatási közösségeiben való tevékeny részvétele és mindenekelőtt az intenzív, személyre szóló munkakapcsolat sokakat készítetett ma-

gas színvonalú kutatómunkára. A 70. születésnapjára megjelent születésnap kötet találó címválasztásával jellemezte azokat, akik írásukat adták: *Mindannyiunkban van valami közös*.¹ Igen, a már akkor is eltérő szakmai, értékrendi és közéleti pályákat választott tanítványok és munkatársak közös vonása volt a másik személyével és álláspontjával szembeni tolerancia, a szellemi nyitottság, a minőség iránti igényesség, a világra tekintő, felelős és önkritikus értelmiségi magatartásra való törekvés, és maradt azóta is.

E kevésbé korszerű, de talán időtlen magatartás képviselője volt. Életműve és emléke megkerülhetetlen volt és maradt minden igényes közgazdász számára.

Csaba László

¹ *Laki Mihály–Pete Péter–Vince Péter* (szerk.): *Mindannyiunkban van valami közös* Lányi Kamilla születésnapjára. Kopint–Datorg Alapítvány–MTA KTK, Budapest, 1999.